

ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТИ ВЪРХУ ДОМАКИНСТВОТА В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID 19

Ваня Стоянова¹

Резюме:

Статията разглежда икономическите ефекти върху домакинствата в България в условията на COVID 19 – кризата. Разкрива се връзката между икономическите категории и статистическите показатели, използвани за измерване на безработицата, дохода, потреблението и спестяванията на домакинствата. Изказват се предположения за изменението на някои икономически показатели. На базата на описателен анализ на динамиката се прави опит да се разкрийт икономическите ефекти върху домакинствата.

Ключови думи: безработица; доходи; потребление; спестяване

JEL: E21, J01

ECONOMIC EFFECTS ON HOUSEHOLDS IN BULGARIA IN THE CONDITIONS OF COVID 19

Vanya Stoyanova²

Summary:

The article deals with the economic effects on households in Bulgaria in the context of COVID 19 – the crisis. The link between the economic categories and the statistical indicators used to measure household unemployment, income, consumption and savings is revealed. There are assumptions about the change in certain economic indicators. On the basis of a descriptive analysis of dynamics, an attempt is made to reveal the economic effects on households.

Keywords: unemployment; incomes; consumption; saving

JEL: E21, J01

---

¹ Главен асистент доктор Ваня Стоянова, Катедра „Статистика и приложна информатика“, Икономически Университет – Варна, vstoyanova@ue-varna.bg

² Chief Assistant PhD Vanya Stoyanova, Department of Statistics and Applied Informatics, University of Economics - Varna, vstoyanova@ue-varna.bg

Въведение

Доходите и разходите на домакинствата винаги са представлявали интерес и са ставали обект на изследване в редица научни изследвания. От една страна причините за това имат икономически характер. Домакинствата са участник в икономиката и тяхното потребление представлява елементът с най-голям относителен дял в брутния вътрешен продукт, а доходите им са предпоставка за реализиране на потребление.

От друга страна причините имат социален характер, защото доходите, разходите и спестяванията на домакинствата и съотношението между тях определят степента на задоволяване на човешките потребности, жизнения стандарт, ефективното възпроизводство на работната сила и участието ѝ в икономическия и социален живот. В последните две години, в резултат на COVID 19 – кризата, сме свидетели на промяна в икономическия и социален живот, която не е предизвикана от познатото ни циклично развитие на икономиката. Тази промяна следва да се отрази и в изменение на основни икономически показатели.

Обект на настоящата статия са домакинствата в България и техните членове.

Целта е да се разкрият някои от икономическите ефекти върху домакинствата в България за периода 2020 – 2021 г.

Теоретични основи на изследването

В резултат на разпространението на COVID 19 и необходимостта от неговото ограничение бяха предприети редица мерки, една от които беше принудително затваряне на по-голямата част от бизнес сектора. В резултат на това се регистрира повишаване на равнището на безработица, която не е свързана с цикличното развитие на икономиката и не може да се отнесе към разновидностите на безработица според причините за възникването ѝ. За домакинствата и техните членове безработицата води до загуба на доход, в резултат на което намаляват потреблението и спестяването. Неизвестността по отношение на продължителността на COVID 19 – кризата и нейното развитие предизвика интереса на изследователите. В своите изследвания Su, Dai, Ullah & Andlib [8] и Bauer,

A.&Weber,E [5] обръщат внимание на най-засегнатите от пандемията европейски страни като Италия, Испания, Германия и Великобритания и по-специално на безработицата сред самонаетите лица и тези с ниска квалификация.

Резултатите от тези изследвания показват ръст на равнището на безработица във всички наблюдавани страни като се открояват и рискови групи лица. Една от тези рискови групи са младите хора, които са в по-неблагоприятна позиция от останалите поради липсата или недостатъчен трудов опит и поради тази причина в по-голяма степен са застрашени от загуба на работата си.

За да се разкрият икономическите ефекти върху домакинствата в условията на COVID 19 - кризата е необходимо да се проследи изменението на основни икономически показатели, които характеризират благосъстоянието на домакинствата и статуса на техните членове. По отношение на измерване на безработицата се използва показателя равнище на безработица. Увеличаването на равнището на безработица може да доведе и до промяна в структурата на трудоспособното население. То включва работната сила (заети и безработни лица) и лица извън работната сила в трудоспособна възраст.

За измерване на последната категория НСИ използва показателя лица извън работната сила (текущо икономически неактивно население) като включва и лица, които не са част от трудоспособното население на страната. [10] Този показател дава възможност да се изведе още една рискова група по отношение на безработицата лица и това са лицата от възрастовия интервал 15-24 г., които нито учат, нито работят. Eurostat също следи и отчита относителния дял на младите хора, които не са заети и не се обучават – NEET (Not in Education, Employment and Training). В редица публикации на Европейската комисия [9] се разглеждат проблемите на тази група лица и начините и средствата, необходими за решаването на тези проблеми. В своето изследване Bacher & Tamesberger [4] също наблюдават и прогнозираат тази част от младите хора и на базата на направени от тях прогнози формулират твърде обезпокоителен извод, че дори и при благоприятен сценарий на прогнозата нивото на младите хора от тази група ще бъде исторически високо.

В изследванията на Allegretto [3] и Scrapetta [7] е установена зависимост между периода на безработица в млада възраст и негативни последици по-късно, като за описание на тази връзка се използва термина „lost generation”. (губещо поколение). De Fraja [6] прави извод, че един месец безработица на възраст 18-20 може да доведе до 2% зауба на доход по-късно.

Икономическата цена на безработицата за домакинствата и техните членове се свързва със загуба на доход и намаление на потреблението и спестяването. Изменението на основни икономически показатели, свързани с тези категории са обект на изучаване от редица изследователи. Изследване на психологията на спестяването и потреблението прави екип, ръководен от Хр. Катранджиев [2]. На база на наблюдение на извадка се прави извод, че спестяването намалява, но не се забелязва ръст на ползването на заеми, те също намаляват.

Икономическите показатели, чието изменение се изследва в тази връзка се основават на съответни икономически категории, но има известно разминаване в обхвата на категориите и съответните показатели. Това налага предварително да бъдат разяснени.

Според икономическата теория brutният доход или личният доход на домакинствата е сума от всички доходи, получени от домакинствата за определен период от време. В него се включват доходите от работна заплата, от самостоятелна заетост, рента, лихва, трансферни плащания от държавата. Разполагаемият доход е доходът на домакинствата, намален с размера на преките данъци и социалните осигуровки. Този доход се изразходва от домакинствата за потребление и спестяване.[1] За измерител на brutния доход НСИ използва показателя брутен общ доход на домакинствата, който освен изброените елементи включва и пенсии, социални помощи, регулярни парични трансфери и парични и остойностени натурални приходи. Затова показателят, който се използва за измерване има по-голям обхват от икономическата категория. В известен смисъл той се доближава до категорията разполагаем доход, но без да е намален с размера на данъците и осигуровките.

Показателят общ доход, използван от НСИ, включва и величината на изтеглените спестявания и заеми и кредити, т.е това са всички средства

на домакинствата, с които те разполагат за посрещане на разходите си. Разходите на домакинствата според икономическата теория са потребителските разходи, които са за стоки с дълготрайна и краткотрайна употреба и за услуги.[1] За измерване на разходите на домакинствата НСИ използва два показателя – паричен и общ разход. Паричният разход включва всички потребителски разходи, разходи за социални осигуровки и преки данъци, като и непотребителски разходи.

Общият разход на домакинствата се получава като към паричния се добавят остойностените натурални разходи. Използваните от НСИ показатели за измерване на разходите на домакинствата имат по-голям обхват от икономическата категория.

Съвкупността от всички потребителски разходи формира потреблението на домакинствата. В провежданото от НСИ наблюдение на домакинствата потребителските разходи са част паричните разходи. При измерването на БВП по разходния метод НСИ също отчита потребителските разходи, но това се осъществява по различна методология от тази, използвана при наблюдението на домакинствата. Разминаването между обхвата на използваните показатели и съответните икономически категории, които те измерват, както и различията в използваните методологии за измерване налагат при сравняване и разкриване на взаимодействия между тези икономически категории да се избират подходящи показатели, които могат да осигурят необходимата съвместимост.

Много често термините „спестяване“ и „спестявания“ се използват като синоними, но в икономическата теория се прави разграничение между тези понятия. Спестяването е процес и изразява изменение, докато спестяванията са към определен момент и представляват моментна величина.[1] Статистически данни за спестяванията на домакинствата се осигуряват от БНБ като показателят, който се измерва е депозити на нефинансови предприятия, домакинства и НТООД. Този показател има по-малък обхват от икономическата категория, защото не всички спестявания са под формата на депозити. Ако се изхожда от максимата, че „всеки спестен лев е непохарчен лев“, то величината на спестяването може да се определи и от данните на НСИ и това е разликата между дохода и

разходите на домакинствата. Може да се очаква, че определено по този начин спестяването ще има величина по-голяма от измерената от БНБ поради посочената по-горе причина.

Като се има предвид връзката между потребление, спестяване и разполагаме доход, то логично е да се очаква, че при намаление на дохода ще намаляват и другите две категории, но не в една и съща степен. Потреблението винаги ще бъде положителна величина, защото без потребителски разходи, които задоволяват основни човешки потребности не може да се поддържа живота. Спестяването, обаче, може да има стойност 0 или дори отрицателна стойност ако домакинството прави по-големи разходи от дохода, който получава.

В условията на COVID 19 – кризата се предприемат мерки, част от които са свързани с пълно или частично затваряне на някои икономически отрасли и ограничаване на пътуванията. Това води до увеличаване на равнището на безработица и намаляване на дохода на домакинствата, което се отразява на потреблението и спестяването. Тези негативни ефекти, вероятно, ще бъдат най-тежки за определени групи лица, които могат да се определят като рискови. В същото време се вземат мерки за частично компенсиране на неработещите фирми и лица. Поради въведени ограничителни условия тези мерки не са достъпни за всички принудително неработещи и затова отпуснатите помощи не могат да компенсират загубата на доход в икономиката. Появата на безработица в някои отрасли в резултат на предприетите мерки е основен фактор, който оказва влияние върху дохода.

Изложените икономически теории и политически решения за мерки за подпомагане в условията на COVID 19 - кризата дават основание да се формулират следните предположения за изменението на икономическите категории доход, разходи и спестяване през наблюдавания период:

- равнището на безработица се увеличава;
- рискови групи в условията на COVID 19 – кризата са младите хора, останали без работа и младите хора извън състава на работната сила.

ВАНЯ СТОЯНОВА

- доходите и спестяванията се изменят в една и съща посока – към намаление;
- потребителските разходи се изменят с по-бавни темпове от дохода.

Резултати от изследването

Използваните данни за измерване на икономическите категории са според наблюдаваните от НСИ показатели в изучаването на домакинствата и на работната сила, наблюдаваният период е 2019-2021 г. За да има съпоставимост между разглежданите периоди се сравняват първите тримесечия на 2019, 2020 и 2021 г. като данните от 2019 г. определят нивата на показателите преди COVID 19 – кризата, данните от 2020 г. не отразяват изменения в следствие на пандемията, но се възприемат като израз на формирани очаквания, а данните от 2021 г. изразяват измененията в резултат на обявената пандемична обстановка.

Данните на НСИ за посочените периоди са представени в следната таблица.

Равнище на безработица

Таблица 1

Периоди	Равнище на безработица (%)		
	Общо	На лица с начално и по-ниско образование	На лица на възраст 15-24 г.
1-2019	5	22,2	9,8
1-2020	4,6	18,4	12,5
1-2021	6,3	29,4	16,8

Източник: НСИ

Както се вижда от таблицата равнището на безработица сред рисковите групи безработни лица е доста по-високо от равнището на безработица за страната. Лицата с начално и по-ниско образование нямат квалификация и това ги прави рисковата група по отношение на

безработицата независимо от условията, при които функционира икономиката.

Сред лицата от възрастовия интервал 15-24 г., обаче, попадат и такива с висше образование, които също не могат да намерят работа. Рисковете за тази група лица произтичат от това, че те нямат необходимия професионален опит, търсен от работодателите. И за двете групи се наблюдава увеличение на равнището на безработица в сравнение с нивата преди COVID 19 – кризата. Но докато равнището на безработица на лицата с ниско образование през 2020 г. намалява и се покачва през 2021 г., то при младежите увеличението е характерно и за двата периода. Темпът на изменение на тази рискова група спрямо 2019 г. е 127,5% през 2020 г. и 171,4% през 2021 г.

Според препоръките на Международната организация по труда в Европейския съюз, в частност и в България, за безработно се счита всяко лице в трудоспособна възраст, което няма работа, иска да работи и търси активно заетост. Поради възприетото определение за безработни лица извън състава им остават лица в трудоспособна възраст, които нямат работа, желаят да работят, но не търсят заетост, защото са обезкуражени. Те са част от показателя лица извън работната сила, който измерва НСИ. Една част от тези лица са млади хора от възрастовия интервал 15-24 г., определени според дефинициите на Eurostat като лица, които нито учат, нито работят. Техният относителен дял е обект на засилен интерес както от Европейската комисия по отношение на разработване на мерки за преодоляване на тази диспропорция на трудовия пазар, така и от редица изследователи, които ги определят като „lost generation”. В България обезкуражените лица през разглеждания период, по данни на НСИ, имат следното изражение.

Обезкуражени лица в състава на лицата извън работната сила

Таблица 2

ВАНЯ СТОЯНОВА

Периоди	Общо(хил.д)	На възраст 15-24 г. (хил. д)	Относителен дял на лицата на възраст 15-24 г.
1-2019	65,8	63,6	96,7
1-2020	69,2	67,4	97,4
1-2021	62,2	60	96,5

Източник: НСИ и изчисления на автора

От данните се вижда, че почти всички обезкуражени лица са от възрастовия интервал 15-24 г. Единствената причина те да не попадат в състава на работната сила е, че не търсят работа като причината за това е, че са обезкуражени. Техният голям относителен дял е още една причина младежите да бъдат определени като рискова група по отношение на безработицата. Относителният дял на обезкуражените лица на възраст 15-24 г. почти не се променя през наблюдавания период като данните не позволяват да се твърди, че изменението на относителния дял е резултат от COVID 19 – кризата.

Доходите на домакинствата за изследвания период имат размер както следва:

Доходи на домакинствата (средно на 1 домакинство в лв.)

Таблица 3

Показатели	1-2019 г.	1-2020 г.	1-2021 г.	Темп за 2020г.(%)	Темп за 2021г.(%)
Брутен доход	3 233,32	3 557,42	3 800,10	110	117,5
Изтеглени спестявания	85,50	73,03	86,93	85,4	101,7
Заеми и кредити	12,34	26,85	7,45	2,18	60,4
Общ доход	3 345,69	3 675,77	3 920,09	110	117,2

Източник: НСИ и изчисления на автора

ВАНЯ СТОЯНОВА

Данните показват, че има увеличение на общия доход на домакинствата (средствата, с които разполагат) през наблюдавания период, което противоречи на формулираното предположение, че в условията на COVID 19 – кризата доходите ще намаляват. Темпът на изменение на доходите е по-голям през 2021 г. в сравнение с 2020 г. Увеличението на средствата на домакинствата се дължи на увеличаване на brutния им доход и изтеглените спестявания и намаляване на тяхната задължнялост поради намаление на размера изтеглените заеми и кредити. Данните потвърждават направените от Катранджиев и екипа му [2] изводи, че по време на криза намаляват изтеглените заеми. По отношение на спестяванията все още не може да се направи извод за тяхното изменение. От представените данни става ясно само, че домакинствата са изтеглили част от спестяванията си. Информация от НСИ за увеличаване на доходите на домакинствата в условията на COVID 19 – кризата беше разпространена и в медиите през месец април. Интересно е да се види кои елементи на brutния доход са причината за тази констатация.

Брутен доход на домакинствата (средно на 1 домакинство в лв.)

Таблица 4

Елементи на brutния доход	1-2019г.	1-2020г.	1-2021 г.	Темп на изменение за 2020 г.	Темп на изменение за 2021 г.
Работна заплата	1926,49	2151,23	2165,62	111,7	112,4
Извън РЗ	21,41	22,44	22,15	104,8	103,5
От самост. Заетост	212,47	206,53	214,07	97,2	100,7
От собственост	6,45	14,80	11,64	229,5	180,5
Пенсии	934,31	1016,51	1228,88	108,8	131,5
Обезщетения за безработица	11,92	10,69	25,50	0,90	213,9
Сем.добавки за деца	42,88	43,90	47,35	102,4	110,4

ВАНЯ СТОЯНОВА

Др.обезщетения и помощи	22,32	52,26	49,80	234,1	223,1
Трансфери от др.домакинства	55,08	39,06	35,10	0,71	0,64
Приходи от продажби	6,57	3,91	3,52	0,59	0,54
Други приходи	105,80	114,44	116,47	108,2	110,1
Брутен общ доход	3 233,32	3 557,42	3800,10	110	117,5

Източник: НСИ и изчисления на автора

Направените изчисления показват, че с най-голяма динамика се характеризират работната заплата, доходите от собственост, пенсиите, обезщетенията за безработица, други обезщетения и помощи и регулярните трансфери от други домакинства. Темпът на изменение на работната заплата се запазва почти еднакъв през 2020 г. и 2021 г. като темпът на изменение през 2021 г. в сравнение с 2020 г. е 100,7%, което показва, че увеличението на брутният доход на домакинствата не е в резултат на увеличение на заплатите.

Доходите от собственост се увеличават и през двата наблюдавани периода като нарастването е по-голямо през 2020 г. Пенсиите също се увеличават и през двата периода като по-голямо е увеличението през 2021 г. Обезщетенията за безработица се характеризират с един от най-високите темпове на развитие като през 2020 г. те намаляват, а през 2021 г. се увеличават с над 100%. Другите обезщетения и помощи се увеличават и през двата наблюдавани периода с над 100%. Трайно намаление е характерно за регулярните трансфери от други домакинства – с повече от 50%, което се наблюдава и през двата периода. Увеличението на брутният доход на домакинствата се дължи на увеличението на обезщетенията за безработица, други обезщетения и помощи и размера на пенсиите. Намаление на брутният доход на домакинствата се отчита от НСИ

ВАНЯ СТОЯНОВА

единствено през второто тримесечие на 2020 г., но този период не участва в настоящото изследване.

Разходите на домакинствата са представени по-долу.

Общи разходи на домакинствата (средно на 1 домакинство в лв.)

Таблица 5

Елементи на разходите	1-2019г.	1-2020г.	1-2021г.	Темп на изменение за 2020 г.	Темп на изменение за 2021 г.
Общ разход	3090,39	3190,19	3442,97	103,2	111,4
Потребителски разходи	2522,92	2583,84	2830,40	102,4	112,2
Данъци	187,85	199,36	208,59	106,1	111
Социални осигуровки	242,98	270,22	258,60	111,2	106
Трансфери към други домакинства	38,30	37,53	32,60	98	85,1
Други разходи	98,32	99,24	112,78	100,9	114,7
Влог	167,91	260,76	307,49	155,3	183,1
Изплатен дълг и даден заем	77,59	70,17	74,01	90,4	95,4

Източник: Данни на НСИ и изчисления на автора

От данните и от направените изчисления се забелязва увеличение на общите разходи на домакинствата, което се дължи на аналогично изменение на елементите, които ги съставят с изключение на регулярните трансфери към други домакинства, които намаляват през разглежданите тримесечия. По отношение на заемите се потвърждава направения по-рано извод, че техния размер намалява. Данните за влоговете на домакинствата показват, че има увеличение с повече от 50% и въпреки, че данните за дохода на домакинствата разкриват, че част от спестяванията са изтеглени,

ВАНЯ СТОЯНОВА

увеличението на средствата на влог се характеризира с висок темп на развитие. По отношение на спестяванията също не се потвърждава направеното предположение. Потреблението също се увеличава като темпът на изменение е по-голям за 2021 г., което е резултат и от увеличението на цените на някои стоки и услуги. Интерес предствлява и структурата на потребителските разходи, която може да разкрие има ли изменение в поведението на потребителите. Като се има предвид, че потреблението не само не намалява, но и бележи увеличение, очакванията са, че няма да има съществено изменение в нагласата на потребителите.

Потребителски разходи на домакинствата (средно на 1 домак. в лв.)

Таблица 6

Видове потребителски разходи	1-2019г.	1-2020г.	1-2021г.	Темп на изменение за 2020 г.	Темп на изменение за 2021 г.
Храна	931,80	990,12	977,05	106,3	104,9
Алк.напитки и тютюн.изделия	129,08	140,36	143,68	108,8	111,3
Облекло и обувки	93,07	75,00	113,83	80,6	122,3
Жилища,вода,ел. енергия и горива	438,46	440,77	508,13	100,5	115,9
Жил.обзавеждане и поддържане	123,11	113,60	162,39	92,3	131,9
Здравеопазване	186,09	218,92	238,78	117,6	128,3
Транспорт	236,27	219,13	234,21	92,7	99,1
Съобщения	138,51	149,81	164,28	108,2	118,6
Своб.време, култ. отдих и образцов.	108,55	100,35	134,80	92,4	124,2
Разнообр. стоки и услуги	137,99	135,79	153,24	98,4	111

Източник: Данни на НСИ и изчисления на автора

Разходите за храна се характеризират със слаби темпове на изменение в посока увеличение спрямо 2019 г., но през 2021 г. регистрират слабо намаление в сравнение с 2020 г. Потреблението на алкохолни напитки и тютюневи изделия също отбелязва слабо увеличение и през двата наблюдавани периода. Разходите за облекло и обувки намаляват през 2020 г., но през 2021 г. отбелязват ръст. Може да се предположи, че ако през 2020 г. домакинствата са свили тези разходи с оглед на неизвестността на това, което предстои, то през 2021 г. потреблението на тези стоки се е върнало на нивото от преди COVID 19 – кризата и дори отбелязва слабо увеличение. Разходите за консумация на вода, електрическа енергия и горива, както и тези за обзавеждане и поддръжка на жилищата също слабо се увеличават през 2021 г. и са почти без промяна през 2020 г. Разходите за здравеопазване се отличават с най-голямо увеличение, което се забелязва и през двата наблюдавани периода. Вероятно може да се направи извод, че това се дължи на пандемията, но без анализ на изменението на инфлацията за този период не може да се твърди със сигурност каква част от увеличението на тези разходи е в резултат на по-голямо потребление и каква част се дължи на по-високи цени на тези стоки. Разходите за транспорт намаляват и през двата наблюдавани периода. И макар че това намаление е много слабо изразено, то вероятно се дължи на предприетите ограничителни мерки. Разходите за съобщения имат постоянен темп на изменение и през двете години – те отбелязват увеличение. Това също позволява да се предположи, че наблюдаваното изменение се дължи на протиепидемичните мерки и на работа чрез т.нар. „home office”. Разходите за свободно време, културен отдих и образование намаляват през 2020 г., но през следващата година бележат значителен ръст. Същото изменение се наблюдава и при последния елемент на потребителските разходи – за разнообразни стоки и услуги. Като обобщение може да се каже, че няма чувствително изменение в размера на потреблението и в неговата структура в условията на COVID 19 – кризата.

Заклучение

Направеният анализ показва, че има увеличение на равнището на безработица през изследвания период и това увеличение вероятно е в резултат на пандемичната обстановка и на мерките, свързани със затваряне на икономически сектори. Като рискова група по отношение на безработицата се открояват лицата от възрастовия интервал 15-24 г. Потвърждават се формулираните предположения по отношение на изменението на безработицата. Предположението за изменението на дохода и спестяванията се потвърждава само по отношение на това, че и двата показателя имат една и съща посока на изменение, но не се потвърждава очакването, че те ще намаляват. И двата показателя се характеризират с увеличение. Изменението на дохода се дължи на динамиката на пенсиите, обезщетенията за безработица и други обезщетения и помощи, което е резултат от предприетите мерки за подпомагане в условията на COVID 19 – кризата. От икономическа гледна точка е логично да се наблюдава увеличение на спестяванията при ръст на дохода, може би и от гледна точка на психологията има обяснение за склонността на хората да спестяват в момент на неочаквана криза. Потвърждава се предположението, че потреблението се изменя с по-бавни темпове от дохода. Според направения анализ изменението на потребителските разходи е аналогично на изменението на дохода от работна заплата, но с по-бавни темпове. Изменението на brutния доход се характеризира с по-голямо увеличение, което вероятно е свързано с предприетите мерки.

Литература

[1] Владимиров, Вл., Ив. Якимова, З. Младенова, В. Гаргов, Хр. Мавров, К. Колев, К. Господинов, Т. Иванова, В. Тодоров, Св. Михайлова (2015) Макроикономика, Издателство „Стено“, Варна [Vladimirov, Vl., Iv. Yakimova, Z. Mladenova, V. Gargov, Hr. Mavrov, K. Kolev, K. Gospodinov, T. Ivanova, V. Todorov, Sv. Mihaylova (2015) Makroikononika, Izdatelstvo „Steno“, Varna]

[2] Катранджиев, Хр., Е. Найденов, Е. Генчев (2012) Изследване на потребителското поведение по време на криза – промени в харченето, спестяванията и ползването на заеми, Издателски комплекс УНСС, София [Katrandzhiev, Hr., E. Naydenov, E. Genchev (2012) Izsledvane na potrebitelskoto povedenie po vreme na kriza – promeni v harcheneto, spestyavaniyata i polzvaneto na zaemi, Izdatelski kompleks UNSS, Sofia]

[3] Allegretto, S.A. (2013) U.S.Youth: A Lost Generation in the Making?, *Intereconomics*, 48(5), 323-324, <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2013/number/5/articles/us-youth-a-lost-generation-in-the-making.html>

[4] Bacher, J.& Tamesberger, D. “COVID 19 Crisis: How to Avoid a ‘Lost Generation’, *Review of European Economic Policy*, Volume 55, 2020, November 4, pp.232-238

[5] Bauer, A. & Weber, E. “COVID 19: How much unemployment was caused by the shutdown in Germany?” 2020 *Applied Economics Letters* <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13504851.2020.1789544>

[6] De Fraja, G., S. Lemons & Rokey, J. (2017) The Wounds That Do Not Heal. The Life-time Scar of Youth Unemployment, *CERP Discussion Papers*, 11852

[7] Scarpetta, S., A. Sonnet & Manfredi, T. (2010) Rising Youth Unemployment During The Crisis: How to Prevent Negative Long-term Consequences on a Generation?, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, 106

[8] Su, Chi-Wei, Ke Dai, S. Ullah & Andlib, Z. (2021) COVID 19 – pandemic and unemployment dynamics in European economies, Taylor&Francis Online <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2021.1912627>

[9] European Commission (2020c) Commission launches Youth Employment Support: a bridge to jobs for the next generation https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1193

[10] Методология на НСИ [Metodologia na NSI] <https://www.nsi.bg/bg/node/3168>